

Lausunto

16.04.2020

VVTDno-2020-258

Asia: VN/4283/2020

Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminnasta annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö

Lausuntopyyntönne VN/4283/2020

Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminnasta annetun asetuksen muuttamisesta

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä sitä, että kaikilla ihmisillä on vammaisuudesta tai viittomakielisyydestä riippumatta mahdollisuus seurata erityisesti valtakunnallisia uutislähetyskiä. Valtuutettu muistuttaa, että televisio-ohjelmistoja koskeva tekstitysvelvollisuus on tullut lakiin jo vuonna 2011. Jo ennen kuin televisio- ja radiotoiminnasta annettuun lakiin lisättiin tekstitysvelvollisuus (733/2010) Yleisradion voitiin katsoa olleen velvoitettu tekstittämään ainakin osa lähetyksistään julkisen tehtävänsä vuoksi (laki Yleisradio Oy:stä, 7 §).

Asetusmuistiosta käy ilmi, että alueuutiset ovat merkittävin syy sille, miksi Yle ei pystyisi toteuttamaan kesäkuusta 2020 alkaen suorien lähetysten tekstitysvelvoitettaan 100-prosenttisesti.

Tästä syystä valtuutettu ehdottaa poikkeamisen asettamista alueuutisten kohdalle sen sijaan, että poikkeaminen koskisi kaikkia suoria uutislähetystyksiä vuoden 2020 loppuun saakka.

Tekstityksen osalta valtuutettu toteaa vielä, että puheentunnistustekniikan puutteellisuudesta on puhuttu kovin pitkään. Jotta tekniikka, oli se sitten puheentunnistustekniikka tai muu tekstitykseen liittyvä tekniikka, saataisiin varmasti kuntoon vuoden loppuun mennessä, tulee se oletettavasti Ylessä edellyttämään resurssien konkreettista kohdentamista ja saavutettavissa olevien tavoitteiden asettamista ja loppuunsaattamista.

Lausunnon lopuksi yhdenvertaisuusvaltuutettu nostaa esille viittomakielen tulkkauksen. Kun televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muutosta valmisteltiin, oli keskusteluissa esillä tekstityksen ja äänitekstityksen lisäksi myös viittomakielen tulkkauksen.

YK:n vammaisten henkilöiden ihmisoikeussopimuksen (SopS 26-27/2016) 21 artiklan mukaan sopimuspuolet toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen, että vammaiset henkilöt voivat käyttää oikeutta sanan- ja mielipiteenvapauteen, mukaan lukien vapaus etsiä, vastaanottaa ja välittää tietoja ja ajatuksia yhdenvertaisesti muiden kanssa sekä käyttäen kaikkia valitsemiaan tämän yleissopimuksen 2 artiklassa määriteltyjä viestintämuotoja, muun muassa:

a) antamalla suurelle yleisölle tarkoitettua tietoa vammaisille henkilöille oikea-aikaisesti ja ilman lisäkuluja sellaisessa saavutettavassa muodossa ja sellaista saavutettavaa teknologiaa käyttäen, jotka soveltuvat eri tavoin vammaisille henkilöille;

b) hyväksymällä sen, että vammaiset henkilöt käyttävät virallisessa vuoro-vaikutuksessaan viittomakieliä, pistekirjoitusta, puhetta tukevaa ja korvaavaa viestintää sekä kaikkia muita valitsemiaan saavutettavia viestintäkeino- ja -tapoja ja -muotoja, sekä helpottamalla näiden käyttöä;

c) kehottamalla yksityisiä tahoja, jotka tarjoavat palveluja myös internetin välityksellä suurelle yleisölle, antamaan tietoa ja palveluja vammaisille henkilöille saavutettavassa ja käyttökelpoisessa muodossa;

d) kannustamalla viestimiä, internetin välityksellä tietoa antavat tahot mukaan lukien, tekemään palvelunsa vammaisille henkilöille saavutettaviksi;

e) tunnustamalla viittomakielten käytön ja edistämällä sitä.

YK:n yleissopimuksen 30 artiklan mukaan sopimuspuolet tunnustavat vammaisten henkilöiden oikeuden osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa kulttuurielämään ja toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen, että vammaiset henkilöt voivat muun ohella seurata televisio-ohjelmia, elokuvia, teatteria ja muuta kulttuuritoimintaa saavutettavassa muodossa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että viittomakielen tulkkausta lisätään televisiolähetöksissä, ja että LVM ja YLE aktiivisesti edistävät tätä; viittomakielen tulkkaus on erityisen tärkeää uutis- ja ajankohtaisohjelmissa. On keskeistä havaita, että äidinkieleltään viittomakielisille henkilöille suomen- tai ruotsin kieli ovat vieraita kieliä, joiden osaamisessa on suuria eroja.

vt. Yhdenvertaisuusvaltuutettu Rainer Hiltunen

Ylitarkastaja Pamela Sarasmo

Sarasmo Pamela
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto